

Kabak ekirdeęi Sektör Raporu

2019

HAZIRLAYAN
DOÇ.DR. SERAP ÇOBAN
AKADEMİK DANIřMAN
NEVşEHİR HACİBEKTAşVELİ ÜNİVERSİTESİ

---

1. Nevşehir Tarım Sektörü

Ülkemizde son yıllarda kabak çekirdeği yetiştiriciliğinin arttığı gözlenmektedir. Bunun başlıca nedeni ülkemizin sahip olduğu iklimsel çeşitlilik ve kabak türlerinin ülkemizde sorunsuz yetişmesine neden olacak verimli topraklara sahip olmasıdır. Ülkemizde yetiştirilen kabaklar yazlık, kışlık ve süs kabakları olmak üzere üç kısma ayrılmaktadır. Ayrıca çerezlik ürünler içinde de yer alan kabak, çiftçiler açısından gelir sağlayan diğer bir ürün olmaktadır. Kuruyemiş olarak tüketilmesinin yanısıra mineral maddeler, protein, yağ ve aminoasitler yönünden de zengindir. Zengin bir yağ kaynağı olması nedeniyle kabak çekirdeğinden elde edilen yağ, sadece gıda endüstrisinde değil, ilaç ve kozmetik endüstrisinde kullanılmaktadır (Yanmaz ve Düzeltir, 2004).

Ülkemizde tahıl ve baklagil üretimi Türkiye ekonomisinin temelini oluşturmaktadır. Tahıl ve baklagil üretimi dünyada olduğu gibi Türkiye’de de hanehalklarının beslenmesinde önem taşımaktadır. Sadece insanların beslenmesinde değil aynı zamanda hayvanlarında yem ihtiyacı tahıl üretiminden karşılanmaktadır. Nevşehir’de tarımsal üretim alanlarının %67’sini tahıllar oluşturmakta ve diğer ürünlerin başında ise üzüm, çekirdeklik kabak, patates, pancar ve baklagiller gelmektedir (Nevşehir Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, 2016).

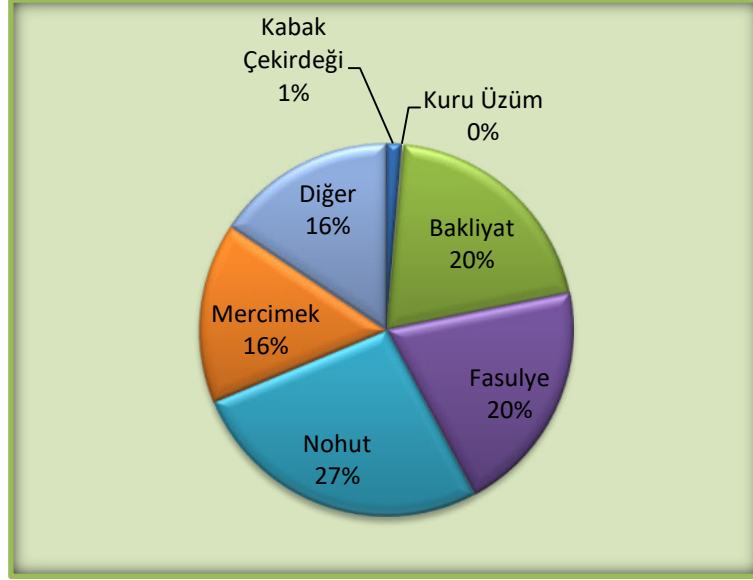
Nevşehir’de kabak çekirdeği, kuru üzüm ve bakliyat (fasulye, nohut, mercimek) piyasalarının iktisadi değerlendirilmesi, ilgili firmalar ile ön görüşmeler yapıldıktan sonra, anket formlarının bu alanda faaliyet gösteren firmalara bırakılması ve daha sonra da geri toplanması yoluyla derlenmiştir. Nevşehir ilinde faaliyetini sürdüren 29 firma ile görüşülmüş ve anketler, bu firmaların tamamına ulaştırılmıştır. Nihai olarak toplam 29 firmanın araştırmaya katılımı sağlanmıştır. Ayrıca, anket çalışmasında sektörde ileri gelen firmaların tamamı bulunmaktadır. Bu durum da dikkate alındığında, elde edilen bulguların sektörün geneline ışık tutacağı görüşünü kuvvetlendirmektedir. Tablo 1’de illere göre tarım alanları gösterilmektedir. Tablo 1’de görüldüğü üzere Nevşehir’de tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin alanı yaklaşık 3 milyon 273 bindir.

Tablo 1. TR1 Bölgesi Çayır ve Mera Alanları Hariç Tarım Alanları (2018)

	Toplam alan	Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin alanı	Sebze bahçeleri alanı	Meyveler, içecek ve baharat bitkileri alanı	Süs bitkileri alanı
Türkiye	231.999.458	189.487.524	7.836.320	34.623.870	51.744
TR71	16.448.836	15.322.478	451.181	675.177	0
Aksaray	3.020.924	2.970.692	17.077	33.155	0
Kırıkkale	3.913.923	3.761.524	112.708	39.691	0
Kırşehir	2.730.264	2.322.281	73.950	334.033	0
Nevşehir	3.272.980	2.811.485	230.506	230.989	0
Niğde	3.510.745	3.456.496	16.940	37.309	0

Nevşehirde kabak çekirdeği, kuru üzüm ve bakliyat (fasulye, nohut, mercimek) piyasalarının faaliyet alanları Şekil 1’de gösterilmektedir. Görüldüğü üzere üretim alanları içerisinde ilk sırayı baklagillerden %27 ile nohut almakta, bunu %20 ile fasulye takip etmektedir.

Şekil 1. Nevşehir’de Tarım Ürünleri Faaliyet Alanları (2018)

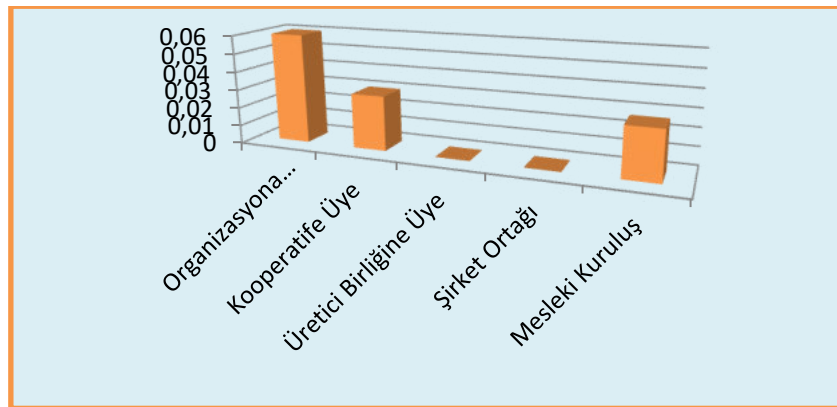

2. Firma Yapıları

Kabak çekirdeği ve bazı baklagillere yönelik gelişen piyasalar Nevşehir ekonomisinde önemli ekonomik göstergeler arasında yer almaktadır. Nevşehir ilinde yer alan işletmelerin genel görünümü için yapılan anket çalışmasından elde edilen sonuçlara göre örgütlenme durumu, yapısı, personel sayıları, ortakların sayıları ve yöneticilerin eğitim durumları gösterilmektedir.

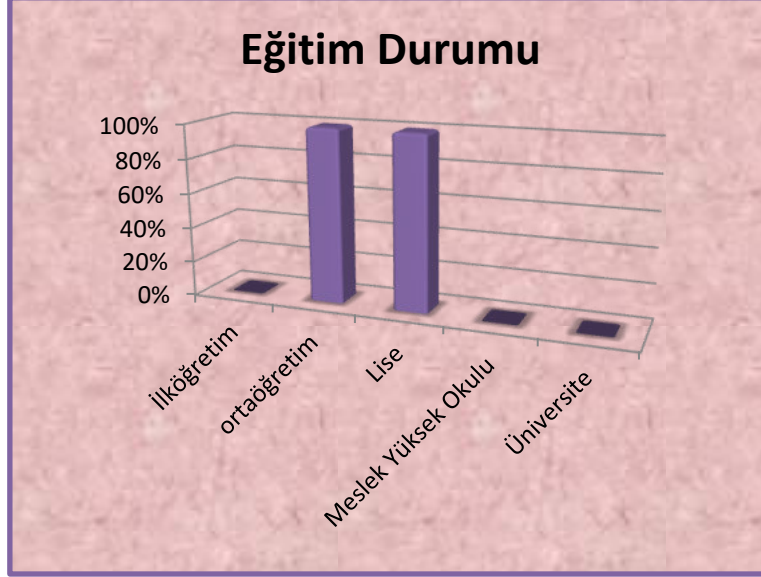
Anket yapılan kesimin %96’sının ilçede, %4’ünün ise köylerde yaşadığı ve anket yapılanların tamamının 45 yaş civarında erkek bireyler olduğuna ulaşılmıştır. Bireylerin örgütlenme yapılarına bakarsak, çoğunluğun herhangi bir organizasyona üye olmadığı ya da mesleki kuruluş oldukları görülmektedir.

Şekil 2. Örgütlenme Yapısı

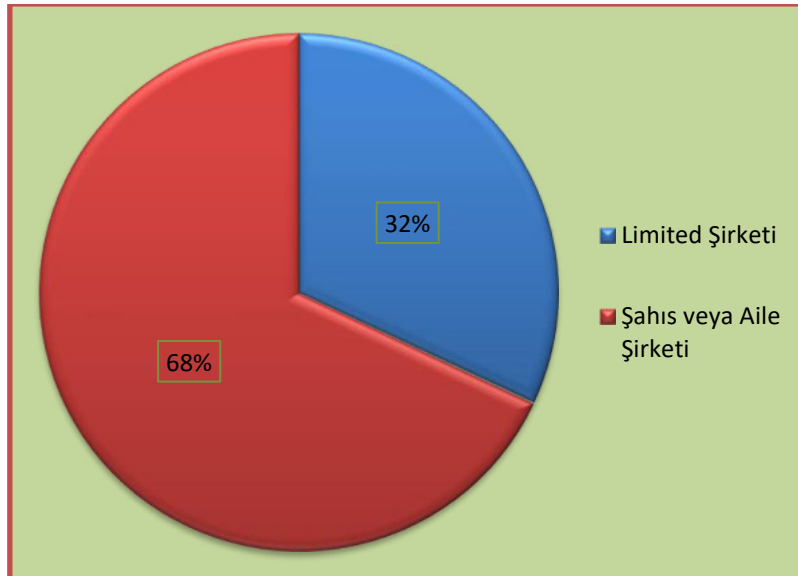
Firmalarda yöneticinin eğitim durumuna göre dağılımı Şekil 3'te görüldüğü gibidir. İdari personelin ağırlıklı olarak lise ve ortaöğretim mezunu olduğu görülmektedir.

Şekil 3. Firma Yöneticisinin Eğitim Durumu

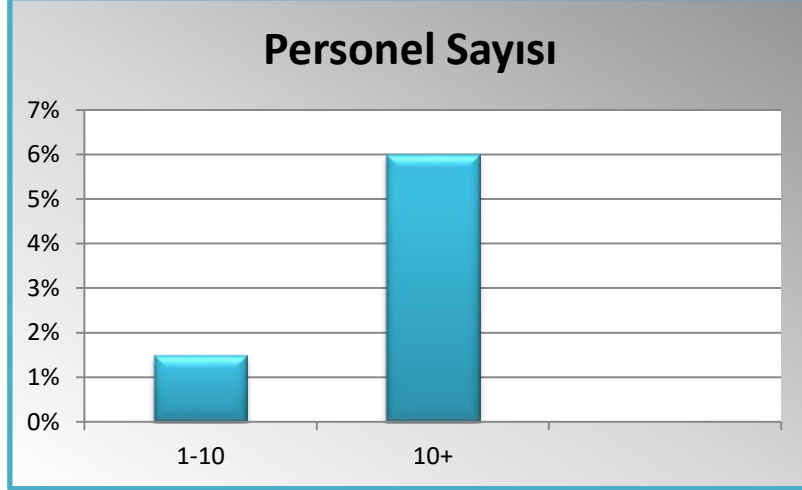
Nevşehir'de tarım yapanların işletmelerinin yaklaşık %93'ünün kendi malı olduğuna ulaşılmıştır. Şekil 4'te görüldüğü üzere Nevşehir'de tarım sektöründe uğraşan işletmelerin %68'i şahıs ya da aile şirketi, %32'si ise limited şirketi olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Şekil 4. İşletme Yapısı

Sektörde firmaların istihdam durumu işgücü temin imkânları açısından değerlendirildiğinde firmaların Şekil 5'te işletmelerde çalışan personel sayısının yaklaşık yüzde 6'lık kısım ile 10 ve üzeri sayıda olduğu görülmektedir.

Şekil 5. İşletmelerde Çalışan Personel Sayısı

Yapılan anketler sonucunda işletmelerin mevcut kapasitelerinin %57'sinin 1000 ton ve üzeri olduğu, ayrıca yıllık ortalama ürün ticaretlerinin de yaklaşık %66 civarında olduğuna ulaşılmıştır. İşletmelerin tamamının kayıt sistemi bulunduğu ve yaklaşık %90'nın kendilerinin tarımsal üretimde bulunmadığı anket sonucundan elde edilmiştir. İşletmelerin mevcut kapasiteleri Şekil 6'da yer almaktadır.

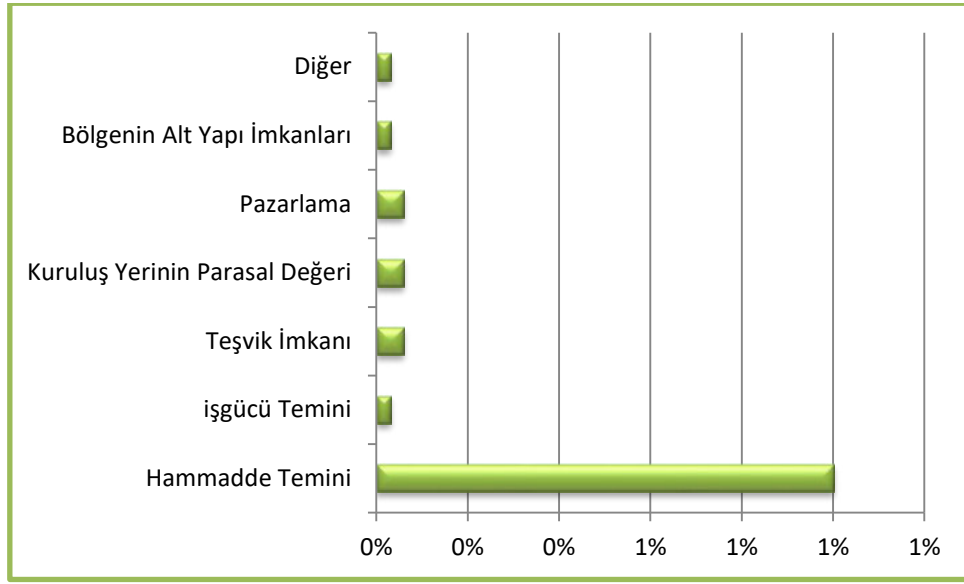
Şekil 6. İşletmelerin Kapasitesi

İşletmelerin %86'sı ana faaliyet kolunu oluşturan ürünlerin (kabak, üzüm ya da baklagiller) sözleşmeli olarak üretim yaptırmadığı yüzde %14 ise üretimini yaptığı anket sonucu elde edilmiştir.

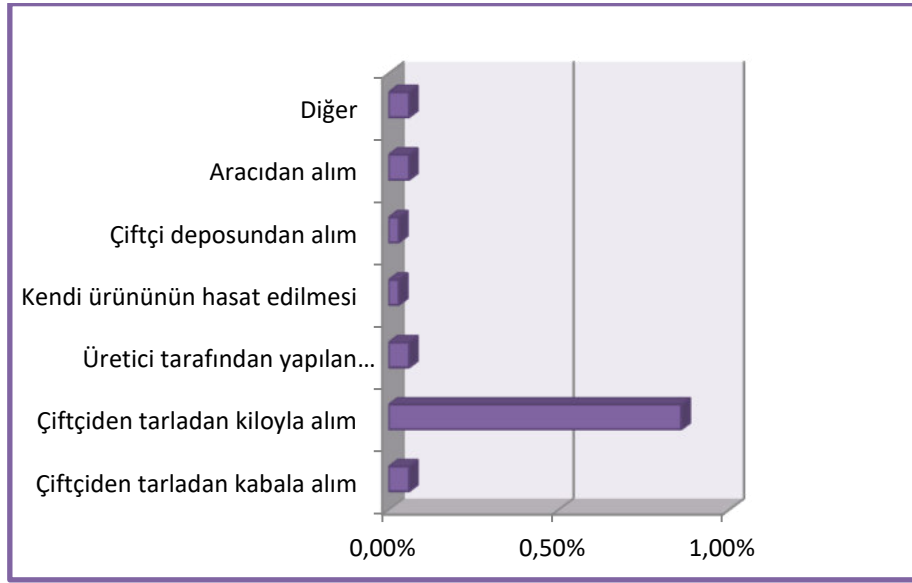
Ankete katılan işletmelerin kuruluşlarında gerekli olmasını düşündükleri faktörlerin başında hammadde temini ilk sırada yer almaktadır. Bunu pazarlama imkanı, sağlanacak teşvikler ve kuruluş yerinin parasal değeri gibi faktörler takip etmektedir.

Şekil 7. Kuruluş için Gerekli Faktörler

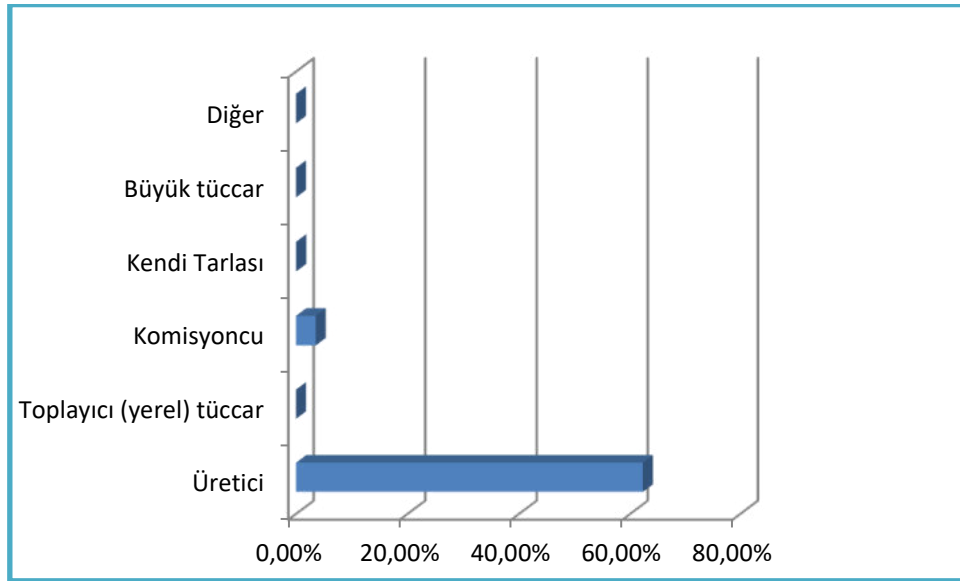

İşletmelerin Şekil 8'de %86'lık kısmının ürünlerini çiftçilerden tarladan kiloyla ve işletmelerin %96'sının ürünlerini bu üreticilerden torbalanmış şekilde aldıkları yapılan anket sonucunda elde edilmiştir. Şekil 9'da da ürün temin kaynağı gösterilmektedir.

Şekil 8. Ürün Alımlarının Nasıl Gerçekleştiği

Şekil 9. İşleme Tesisi İçin Ürün Temini Yapılan Yerler

Ankete katılan işletmelerin %58'inin ürün satın alırken sorunlar yaşadıkları ve bu sorunlardan en önemlisinin ise piyasalarda yaşanan fiyat istikrarsızlıkları olduğudur. Yaşanan diğer başlıca sorunlar şunlardır:

- Belirli dönemlerde yeterince hammadde bulunamaması,
- Çeşit ve kalitenin istenilen düzeyde olmaması,
- işletme sermayesinin eksikliği
- Yetersiz kapasite,

-Yanlış ambalaj ve paketlenme,

-Depolama imkanının olmayışıdır.

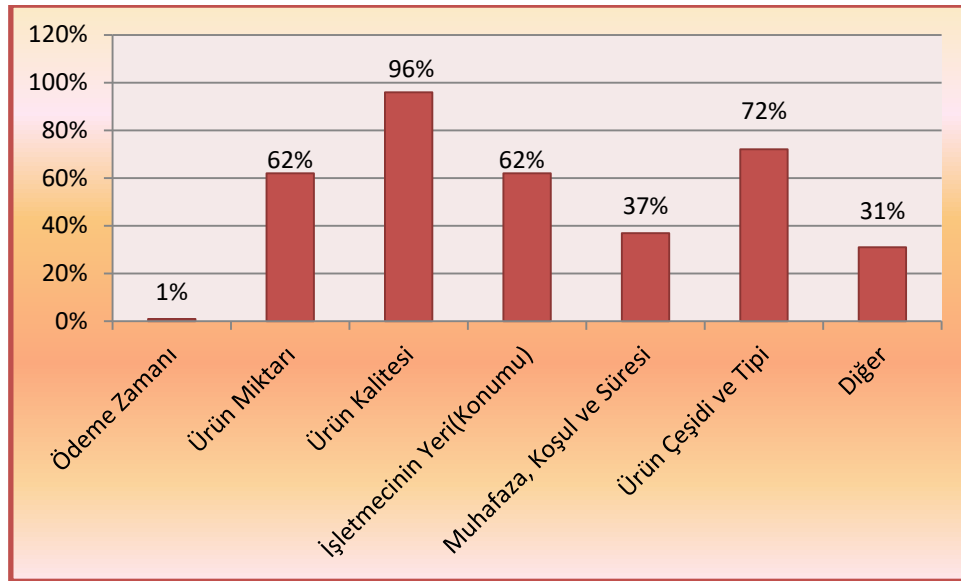
Tablo 2’de işletmelerin satın aldıkları ürünlerin kalitelerini nasıl belirledikleri yönündeki faktörler gösterilmektedir.

Tablo 2. Ürün Kalitesinin Belirlenmesi

Faktörler	Yüzde Oranı (%)
Ürün Rengi	1,31%
Temizlik(İçindeki Yabancı Madde Miktarı)	2,24%
Tanelerin İriliği	2,06%
Yağ Oranı	1,17%
Tanelerin Zedelenmemiş Olması	1,93%
Ürünün Hektolitre Ağırlığı	2,31%
Çıtlama Kolaylığı(kolay-Zor)	1,96%
Tanenin Şekli (Dar eliptik-geniş eliptik)	3,24%
Diğer	1,37%

İşletmelerin ürün alırken ürün kalitesinin fiyatı belirleyen ilk unsur olduğu, bunu ürün çeşidi ve tipinin, ürün miktarının, işletmecinin konumunun takip ettiği Şekil 11’de detaylı olarak sunulmaktadır.

Şekil 10. Ürün Alırken Fiyatı Belirleyen Faktörler

Tablo 3'te işletmelerin satın aldıkları ürünleri toptancıya satarak değerlendirdikleri görülmektedir. Sektörde yer alan ve ankete katılmış olan bu işletmelerin bir bürolarının olduğu ve ürün alım satımı yapılırken diğer işletmeler ile aralarında rekabet olduğuna ulaşılmıştır. Ayrıca işletmelerin yıllık ortalama ürün ticaretlerinin yüz ton ve üzerinde olduğu yapılan anket sonucunda elde edilmiştir.

Tablo 3. Satın Alınan Ürünün Değerlendirilme Şekli

Değerlendirme Şekli	Yüzde(%)
Doğrudan Tüketiciye Satış	0,03%
Perakendeciye Satış	3,87%
İhracatçıya Satış	0,04%
Doğrudan İşletme İçin İhraç	-
İşleme Tesislerine Satış	0,10%
Aile Tüketimi	0,03%
İlaç ve Kozmetik Sanayisine Satış	0%
Toptancıya	45%
Diğer	3,44%

Kaynakça

Düzeltir , B., & Yanmaz, R. (2003). *Çekirdek Kabağı Yetiştiriciliği*. Ekin Dergisi,26, 22-26.

Nevşehir'de Tarımsal Yapı, Nevşehir Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü (2016).